

Alleoy Historielag

Scrap - Book

7

1997

Innholdsfortegnelse

(NP – Nordlandsposten, NF – Nordlands Framtid, MA – Meløyavisa)

Meløykalenderen 1997	side	3
Meløy Historielags styre	"	4
MA 13.02.1997 Meløygården blir kultursenter	"	5
MA 08.03.1997 Rettelse tidligere feilinformasjon	"	6
MA 30.04.1997 Årsmøte på Ørnes Hotell	"	7
"Meløyfjerdingen" 12.06.1997 "Teisten" på jomfrutur	"	8
" " " Kulturminnestafetten	"	9
" " " Turer med Meløy Historielag sommeren 1997	"	10
NP 09.07.1997 Annonse vedr. tur til Røst	"	11
Historielagstur til Røst søndag, den 13.07.1997	"	12
NP 12.08.1997 Annonse vedr. tur til øyene i Ytre Meløy	"	35
Kart vedr. tur i Meløys øyrike	"	36
Historielagstur til Svinvær og Bolgværet søndag, den 17.08.1997	"	37
MA 28.08.1997 Storinnrykk på Svinvær	"	64
MA 11.09.1997 Rettelse tidligere feilinformasjon i avisa om Svinvær	"	65
NF 05.09.1997 Meløy Historielags kulturvernpris til Hanna og Svein Brattøy	"	66
Kulturveriprisen til Hanna og Svein Brattøy for bevaring av Jektvik Gård på Grønøy	"	67
MA 04.09.1997 Kulturvernprisen til Neverdalingen	"	68
MA 13.11.1997 Nå er årboka -97 og Kalender -98 kommet! Presentasjon på Ørnes Hotell onsdag 19. nov.	"	69
Årbok nr. 13/1997	"	70
Forord i Årboka (på rim!)	"	71
NF 26.11.1997 Årbok fra Meløy til jul	"	72
NP 22.11.1997 Årbok og Kalender for Meløy	"	73
MA 04.12.1997 Annonse vedr. særtrykk til Årboka p.g.a. feil i boka	"	73
Særtrykk (forsida) vedr. "Samferdsel i Meløy fjerding fra 1853 til vår tid" av Alf Angel	"	74

MELØYKALENDEREN 1997

Prospektkort fra Åmnes. Kortet var sendt som julehilsen i 1920.
Utlåner: Liv Setvik.

Meløy Historielag

gir for trettende året ut kalender med gamle Meløy.bilder. I årets kalender er de fleste kretser i kommunene representert. Mange av bildene er hentet fra Meløy Bugdemuseums fotoarkiv.

Har du kjøpt årets utgave av «Den stille fjerding» - Historielagets årbok? Her vil du finne mye interessant og leseverdig Meløystoff.

Har du bilder, artikler etc. fra gamle Meløy, gi så et vink til en i historielagets styre:

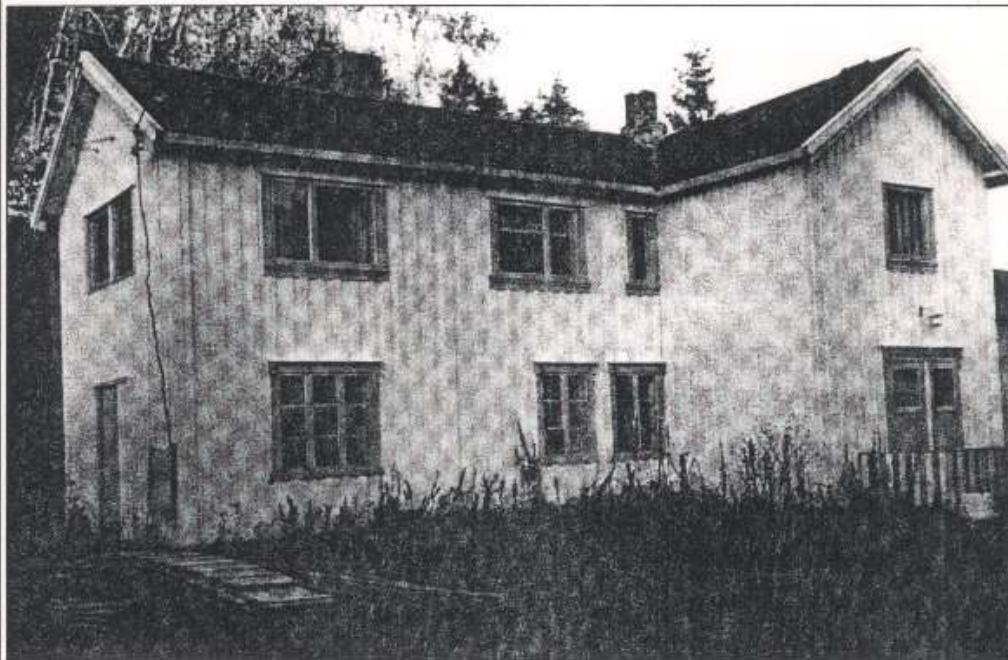
Per Swensen, Bolga	tlf. 75 75 10 45
Alf Angel, Holand	tlf. 75 75 00 18
Per Hogne Jensen, Ørnes	tlf. 75 75 44 89
Rolf Sørgård, Meløy	tlf. 75 75 11 57
Anita Waatvik, Ørnes	tlf. 75 75 41 18
Kyrre M. Hanssen, Glomfjord	tlf. 75 75 22 79

Redaksjonen av Meløy-kalenderen 1997:

Kyrre M. Hanssen
Per Hogne Jensen
Anne.Mari Jensen
Øystein Birkelund
Eli Bratland

Meløygården blir kultursenter

I løpet av 1997 og 1998 vil Meløygården på Meløy gjennomgå en totalrenoivering. Planen er å gjøre Meløygården til et kultursenter med utstillinger, museum og få frem den flere hundre år gamle historien. Men først er Meløy Historielag på jakt etter de rette peronsene som skal inngå i en stiftelse.

Meløygården blir kultursenter.

Connie Slettan Olsen

Meløy rommer en historie som ingen andre bygder i kommunen har. Øya har gjennom flere hundre år vært kommunesenter, øya har hatt 6-7 kirker, presten har hatt sitt tilholdssted på Meløy i 800 år, innbyggerne i Meløy kommune har gjennom 700 år begravlagt sine døde på Meløy kirkegård og veien på sørsiden av kirken er den første kommunale veien som ble anlagt i kommunen. Dette er bare småtterier av det Meløy kan tilby av historie og kultur. Nå ønsker Meløy Historielag å gjøre noe med dette.

- I 1990 inviterte vi arkitektstudenter fra NTH å komme til Meløy for å finne ut historien om bygningene i Meløygården. Disse studentene skrev hovedavhandlingen sin om Meløygården og det er et grundig arbeid vi har

tilgang til. Mye har gått tregt siden 1990, men nå ønsker vi å gjøre noe med tankene våre, forteller leder i historielaget, Per Swensen.

LOKALHISTORISK ARKIV

Og tankene er mange. De eldste kommunale dokumenter håper historielaget å få flyttet til Meløygården, som var allmuestua i Meløy i gammel tid. De ønsker å få fram historien bak gården som går helt tilbake til jernalderen. Meløygården er bygd opp på tufene til Benkestokkgården, en slekt med en utrolig historie i seg selv. Og banken er også tenkt være med i planene.

- Vi har ønsker om å lage et lokalhistorisk arkiv av bankens arkiver og kommunal og statlig forvaltning. Alt dette må skje etter forskriftene. Vi tenker også innlemme området fra kirken til

sjøen inn i stiftelsen. Dette området har så mye kultur at vi er nødt til å ta vare på det, forteller Swensen.

STIFTELSE

Hele prosjektet har en kostnadsramme på 500.000 kroner, og historielaget ser ikke på kostnadene som noe problem. Det som kan bli vanskelig er å få tak i de rette folkene til å være med i stiftelsen.

- Vi håper å få avklart så snart som mulig hvem som bli sittende i stiftelsen. Men det bør være personer som er glad i denne historien og kulturen, og som ønsker å engasjere seg i prosjektet. Går dette i orden i løpet av kort tid håper vi å ha klart parkanlegget allerede i år og utstillingen til neste år, forteller Swensen.

Lokal-
Avis i
vekst

MELØYAVISA

Lokalavis for Meløy kommune Årgang 12 • Nr.9 • 6. mars 1997 Løssalg kr. 10,-

Rettelse

I forrige nummer kom vi i skade for å nevne at det bare var Meløy Historielag som står bak arbeidet med å gjøre Meløygården om til et kultursenter. Meløy Grendelag, samt en arbeidsgruppe har gjort en enestående innsats i forbindelse med planene for Meløygården. Dette ønsker Per Swensen å bemerke, samt at de som arbeider med prosjektet etterlyser lag, organisasjoner og foreninger til å være med i stiftelsen.

Meløy Historielag

avholder ÅRSMØTE på Ørnes Hotel søndag 20. april kl 16.00.

Velkommen.

Lokal-
Avis i
vekst

MELØYAVISA

Lokalavis for Meløy kommune

Årgang 12 • Nr.17 • 30. april 1997

Løssalg kr. 10,-

Meløy historielag

avholdt sitt årsmøte den 20. april -97 på Ørnes Hotell. Til tross for at medlemstallet nå er kommet opp i 110, var det kun 18 som hadde møtt fram denne søndags ettermiddagen. Av beretningen går det fram at aktiviteten har vært god, med utgivelse av årbok nr. 12 og kalender nr. 13 som de tradisjonelle hovedoppgaver.

For mange står utfluktene til mål med lokalhistorisk interesse som minnerike opplevelser. I året som gikk arrangerte laget hurtigbåttur med guiding til Træna, Selvær og Myken. Mange fant også rundturen i Glomfjord svært interessant, da en her fikk kjennskap til mangt fra industristedet som ellers lett går i glemmeboka. Historielaget var i tillegg i høst medarrangør i kulturminnedagen, som hadde tema: «Troens hus og dødens hage». Av øvrige aktiviteter kan nevnes restaurering av motor-åttringen «Teisten» samt kjøpet av «Almuestua» på Meløy, som etter planen skal inngå i en stiftelse for bevaring av Meløygården som et aktivt og levende kulturminne i vår bygd. Dugnadsarbeidet med produksjon og salg av årbok og kalender gir slik også økonomisk overskudd til betydelig innsats for bevaring av kulturminner og lokalhistorie av uvurderlig verdi.

Med denne bakgrunn er det ikke vanskelig å forstå at valgkomiteen fikk full oppslutning til sitt forslag om gjenvalg av styret med varamedlemmer. En endring er det likevel, da mangeårig sekretær, Anita K. Waatvik er flyttet fra kommunen. I hennes sted ble Tove Omnes, Meløy, valgt.

Det nye styet består av:

Leder Per Swensen, Bolga, sekretær Tove Omnes, Meløy, styremedl. Rolf Sørgård, Meløy, Per Hogne Jensen, Ørnes, Alf Angell, Halså, varamedl., Anfinn Myrvang, Engavången, Kyrre M. Hanssen, Glomfjord, Bjarne Neverdal, Neverdal.

I tillegg er Rolf Sørgård, med Tove Omnes som personlig varamedlem valgt til å representere Meløy Historielag i styret for stiftelsen Meløygården, som forutsettes etablert i nær framtid. Historielaget ønskes tillykke med et nytt aktivt år.

Oddleiv Torsvik, Årsmøte sekretær.

Meløyfjordingen

Informasjonsavis fra Meløy kommune

Årgang 1

Nr 2 12. juni 1997

«Teisten» på jomfrutur

Slik så «Teisten» ut opprinnelig, og omtrent slik vil den også se ut når den går sin jomfrutur 25. juni.

- Vi holder nå på med siste innspurt med restaureringen av motoråttringen «Teisten», sier Per Hogne Jensen. - Trearbeidet ble vi ferdig med i fjor. Men det ble atskillig mere omfattende enn det både vi og båtbyggeren hadde trodd. Båten var i langt dårligere forfatning enn det vi kunne tenkt oss.

- Det som nå skjer er at maskinen blir montert. Vi setter inn ny dieseltank - mastene skal reises og det skal monteres lys på båten.

- Når blir det jomfrutur med «nybåten»?

- Offisielt 25. juni da vi skal gå en del av Kulturminnestafetten. Vi skal hente stafetten på Inndyr og gå med den til Selsøyvik. Men vi kommer vel til å prøve båten «litt» før det.

Båten ble opprinnelig bygd i Bjerka i 1938 for Arthur Lorentzen, Bolga. Han hadde båten helt til han ga den til Historielaget først på 90-tallet, og nå er båten

overført Meløy Bygdemuseum. I sin tid var det mange slike båter i Meløy. Dette er en Nordlandsbåt som er bygd for motor, og ikke for seil. Den er på en måte siste ledd i utviklingen av Nordlandsbåten.

Lorentzen brukte båten til aktivt fiske både for Valvær, Lofoten og ikke minst utenfor Bolga. Båten skal i fremtiden være stasjoner i Bolga, og det er Gunnar Lorentzen som skal ta vare på den.

- Hvordan skal båten brukes?

- Vi i komiteen, som består av Hogne Gullberg, Jon Anton Swensen og meg, er åpne for

innspill. Men tenker vi litt høyt ser vi for oss at båten kan brukes av lag og foreninger, skoler, på trebåt dagen på Rognan og på andre tilstelninger som har med kysten å gjøre. Det er viktig at båten ikke blir liggende i ro og gnage på fortøyningen, sier Jensen. - Båten er forøvrig den eneste i sitt slag i Meløy, og antagelig den eneste i landet som er i så god forfatning.

Meløyfjerdingen

Informasjonsavis fra Meløy kommune

Årgang 1

Nr 2 12. juni 1997

Kulturminne- stafetten

**1997 er kulturminneår, og de tre hovedtema-
ene er: Kystens landskap - vannets veier -
Tekniske og industrielle kulturminner- Bli
kjent med dine kulturminner.**

Kulturminnestafetten - 97 går langs hele norskekysten, med delstafetter ut fjordene og på elver og innsjøer i innlandet. Stafetten starter i Kirkenes 1. juni og avsluttes i Oslo 21. september.

Stafettpinnen er ei skipskiste som samler inn dokumenter med ett kulturminne fra alle landets kommuner.

Stafetten stopper flere steder langs kysten, der det samles inn dokumenter og det arrangeres lokale stafettmarkeringer.

Meløy gjestes **onsdag 25. juni**. Det blir arrangement i havneområdet på Ørnes kl. **14.00**, og da skal dokumentet med Meløys kulturminne legges i kista. **Glomfjord kraftverk** ble den overlegne vinner av avstemningen med 102 av 290 avgitte stemmer.

Motoråttringen «Teisten» bringer stafettpinnen fra Gildeskål via Meløy til Rødøy.

«Kandidatene» til Meløy kommunes bidrag til kulturminnestafetten var: (stemmetall i parentes).

Glomfjord kraftverk (102) - Gammelbutikken på Meløy (73) - Ørnes gamle handelssted (63) - Motoråttringen «Teisten» (23) - Taraldsenbryggene på Forøy (17) - Kalsholmen fyr (3). Andre forslag (7). Blanke (4).

Alle som var med i avstemningen deltok i trekningen av premier, og resultatet ble:
Vikingebrosje- Elisabeth Tostrup, Meløy.

Flaxlodd: Nils Arne Aag, Glomfjord - Ann Torill Svendsen, Bolga-Ida Grytvik Jacobsen, Ørnes-Eldbjørg Amundsen, Reipå-Asbjørg Karlsen, Neverdal. Gratulerer!

Motoråttringen Teisten bringer stafettpinnen videre fra Meløy til Rødøy den 25. juni.

Meløyfjordingen

Informasjonsavis fra Meløy kommune

Argang 1

Nr 2 12. juni 1997

Meløy Historielag

TURER MED MELØY HISTORIELAG

Meløy historielag vil arrangere to turer denne sommeren:

Tur til Røst søndag 13.juli.

Lokal tur i Meløy søndag 17.august.

Informasjon/påmelding: Kontakt kulturkontoret, tlf. 75 75 40 11 eller Meløy historielag v/Per Swensen, tlf. 75 75 10 77 (arb). eller 75 75 10 45 (privat)

- Og ikke noe å si på været denne søndagen heller !!

KUNNGJØRINGER

MELØY HISTORIELAG

arr. dagstur til Røst søndag 13/7.

Tar opp passasjerer på Ørnes, Grønøy, Meløy og Bolga.

Påmelding innen fredag kl. 14.00 til

Per Swensen tlf. 75 75 10 45 eller

Kulturkontoret tlf. 75 75 40 11. Pris inkl. middag kr 450,-. Barn 1/2 pris.

PÅ TUR MED MELØY HISTORIELAG

1997 - RØST

Søndag, den 13. juli 1997.

M/S "Salten" med kaptein Bakke (opprinnelig fra Meløy) hadde det ærefulle oppdrag som befrakter da Meløy Historielag krysset Vestfjorden med kurs for Røst, nær sagt som vanlig med full båt.

"Grønstabben" ble passert på babord side ute på det åpne havet, og etter et par timer kunne vi følge innseilingen til Røst, den ytterste utpost før selve storhavet.

For de aller fleste var dette det aller første møtet med et øysamfunn som gjennom tidene i perioder har vært tilholdssted for mer enn en Meløyfjerding

Vi opplevde en vakker sommerdag med både varme og knallblå himmel her ute i havgapet - inntil tåka kom fossende og laget en egen forunderlig stemning.

Vi besøkte kirken, og fikk god orientering av lokal guide, innen den store forsamlingen skulle ha bevertning på Havly pensjonat og vandrehjem.

Og på returen dukket vi fram av tåka og nådde igjen sola før vi var midtfjords, på en - om mulig - enda blankere Vestfjord enn i morgentimene!

Kaptein Bakke (fra Meløy) ønsker alle og enhver velkommen om bord

M/S "Salten" på tur fra Grønøy til Meløy - med Svartisen i bakgrunnen.

*- Og Bolga var siste anløp
før vi la ut på den blikkstilte
Vestfjorden. ... Historielagets
formann tar i mot trossa.*

Jkke mye å si på humøret om bord !!

Per Swensen konstaterer at Meløy Historielags turarrangement har blitt populære og at oppslutningen er stor.

Forventningsfulle passasjerer på vei til Røst.

"Vaffelpressa" er klar

*"Bysse-personalet" stekte
vafler på spreng - noen
hadde vært lure og hadde
med medbragt, mens andre
måtte vente*

Knut Dahl peiler inn kursen.

"Grønstabben" passeres på babord side.

Livet på bakdekket i det vi nærmer oss øyriket i vest.

Best

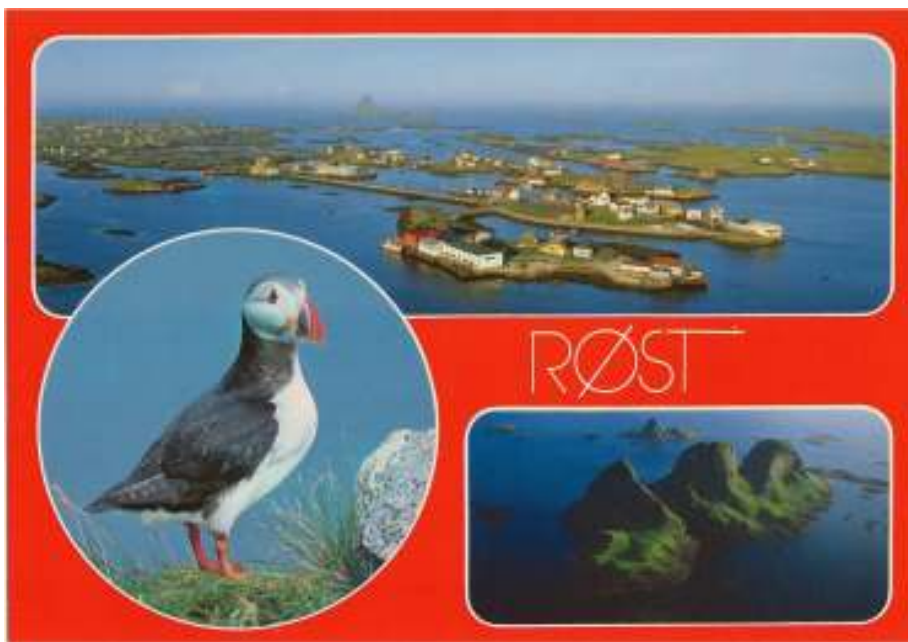

Innseilingen til Røst

U.T.

Fra havneområdet på Røst.

Et "hav" av tomme fiskehjeller nå i juli.

Velstelte hus og hager avspeiler et livskraftig samfunn her ute langt til havs

**Særegne omgivelser og
vegetasjon**

*Flere av øyene på Røst
er bygget sammen ved
hjelp av fyllinger og
broer.*

*Glimt fra bebyggelsen på
Røst. Denne perlen ytterst
i Vestfjorden har ca. 700
innbyggere. Primærnæringen
er hovedsakelig fiske. Røst
står for ca. 1/5 av all produksjon
av tørrfisk i Lofoten.*

Røst kirke

Røst kirke ble bygd av Det Nordlandske Kirke- og Skolefond i år 1900. Den er bygd som en langskipskirke med tårn i vestenden. Røst "nye" kirke ble innviet av biskop Bøchmann. Den enkle trekirken har nylig gjennomgått en grundig reparasjon. Dette arbeidet ble påbegynt i 1989.

Ved siden av denne kirken eksisterer det også en ruin av "Gammel-kirken". Om de kirkene som sto på Røst før denne vet man at en sannsynligvis brant ned og en blåste ned. Sistnevnte ble bygd i 1825 ved den gamle kirkegården, men allerede 10 år etter blåste den ned i en voldsom orkan. Tårnet ble stående, samt noe av inventaret - så som alterskapet og døpefonten. Tårnet falt også ned etter hvert, men ble gjenreist og tjener nå som sjømerke. Etter dette ble det bestemt at det skulle reises en solid steinkirke, kledd med tre. Denne ble så innviet den 5. mai 1839 av biskop Kierschow. Det viste seg imidlertid fort at denne kirkene ble for liten med sine 78 sitteplasser, og dermed ble den nye kirken reist. Men i "en kongelig resolusjon" fra 1898 ble det bestemt at gammel-kjerka måtte rives og "ruineres" før den nye kunne vigles. - Nå tjener kirkeruinen som kulturattraksjon. I 1989 hadde NRK-Fjernsynet opptak her ute, Juni Dahr spilte da Jean d'Arc med ruinen som bakgrunn. Filmen ble vist i mai 1990 i NRK.

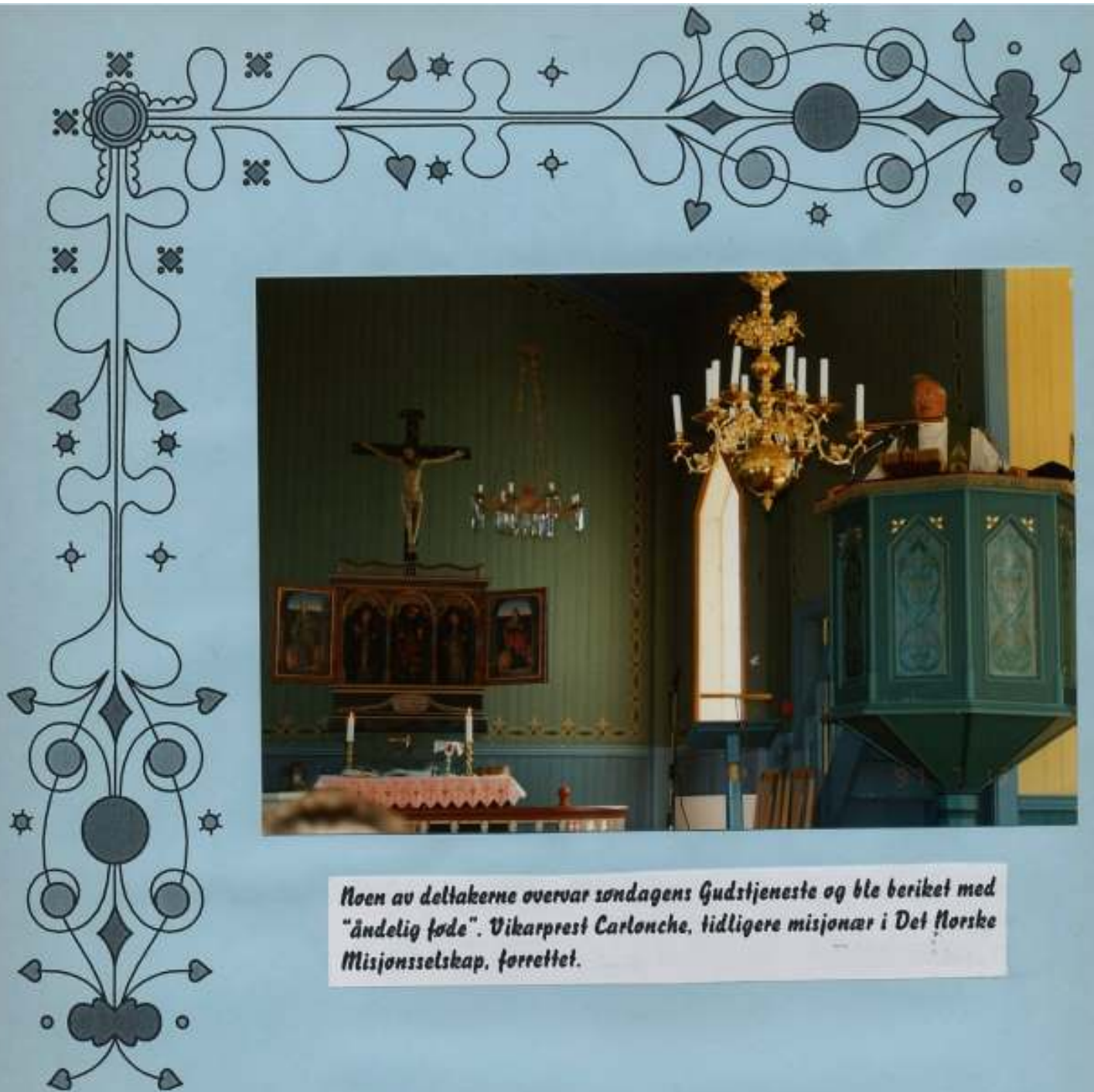
Altarskapet ble gitt til Røst menighet av den hollandske prinsesse Elisabeth, senere gift med Christian 2. og dronning av huset "Habsburg". Som 15-åring (år 1515) ble hun hentet i Holland av erkebiskop Erik Valkendorf for å bli norsk-dansk dronning. De kom ut for et forferdelig uvær, og den vanligvis korte sjøreisen tok hele 10 dager. Her - i sin ytterste havsnød på vei til Danmark, ba hun til sin Gud og lovet ut 5 alterskap til 5 kystkirker i Norge dersom hun slapp velberget fra sjøreisen. Prinsessen overlevde og holdt hva hun hadde lovet da livet hang i en tynn tråd midt i Nordsjøen!

Altarskapet, som nettop er restaurert av Riksantikvarens Tone Marie Olstad, er det minste av de fem som ble levert etter prinsessens lovnad. Alle fem er skapt av en ukjent billedhugger i Utrecht i Holland, og de ble tildelt kirkene på Røst, Hadsel, Grip, Leka og i Ørsta. Man vet at erkebiskop Valkendorf på nytt var i Nederland i år 1517 og i 1521 - hadde han da kanskje ekstraoppdrag å utføre for dronningen i Utrecht?

Altarskapet på Røst er 82 cm høyt og 113 cm bredt. Av de tre mannfigurene i hver sin nisje med baldakiner over, er figuren i midten Olav den Hellige - som seiret over hedenskapen (dragen), men mistet både kronen og livet i år 1030 i slaget ved Stiklestad. Av denne grunn står da også kronen på skjeve - ja, hele hodet faller nesten av! Til venstre står sannsynligvis biskop Nikolaus fra Lille-Asia (4. årh.), som også i senere år ble feiret i Bergen som skytshelgen for barn. Til høyre står muligens St. Laurentius, eller biskop og kirkefader Augustin. Selve skapet står på et forholdsvis høyt underlag - den såkalte "predellen". En påskrift lyder: "Anden Gang malet i Bergen Anno 1798".

På innsiden av skapdørene finner vi bilder av to kvinnelige helgener, Katharina og Margaretha, som begge hadde sterke sosiale engasjement for kyst-Norge. På dørenes utsider, som vi vanligvis ikke ser, finner vi profetene Moses og Aron med de to viktige lovtavlene (De 10 Bud) - i full presteskrud.

Noen av deltakerne overvar søndagens Gudstjeneste og ble beriket med "åndelig føde". Vikarprest Carlonche, tidligere misjonær i Det Norske Misjonsselskap, forrettet.

Lysekrona ble gitt i gave av Jacob Kristiansen som mistet sønnen på havet.

Lysekronen som henger framme i kordora er en gave gitt av Jakob Kristiansen. Trolig ble den gitt allerede til gammelkirka. Forhistorien lyder omtrent som så: - Jakob Kristiansens sønn skulle sammen med to kamerater segle et fat fra Brygga til Glea på Røst. Båten var en 2 1/2 roms nordlandsbåt, men med det tunge og ruvende fatet om bord gikk det dessverre ikke likere til enn at de tre ungdommene kullseilte og druknet. De to kameratene ble funnet og lagt i "kristen jord". I sin fortvilelse over tapet av sønnen lovet Jakob Kristiansen å gi en gave til kirka - så sant sønnen ble funnet. Så skjedde, og lysekrona fant sin plass!

Kirkeruin

Røst kirke har, ved siden av sitt berømte alterskap fra 1520-tallet, en rekke kunstneriske og historiske gjenstander. Krusifikset over alterskapet er riktignok av langt yngre dato - fra begynnelsen av 1800-tallet.

De tre bokstavene RJA betyr antakelig REX JUDÆORUM (lat.) = Konge av jødene, eller REX IN ÆTERNUM = Konge i evighet.

Alterduken er sydd av Ingrid Raanes, og gitt av Ingrid og Alf Raanes.

Her fantes før i tiden en alterkalk laget ca. år 1515 i fergyllt sølv, og som opprinnelig kommer fra Lübeck i Nord-Tyskland. Den finner vi dessverre ikke i kirka i dag. Allerede i 1880 ble den plassert i Universitetets Oldsaksamling i Oslo. Den var her til låns under 90-årsjubileet i 1990. Håpet hos mange her på Røst er at alterkalken igjen skal vende tilbake til øya en gang.

HERRE HØR MIN BØNN
OG LA MITT ROP
KOMME TIL DEG

MINNE
OVER ØMKOMNE
FISKERE I RØST

REIST AV
RØST FISKERIKVINNELAG
1984

Bauter ved kirken

Leif Omnes fra Ornes promenerer på asfalterte gater og streder.

Skoleanlegget på Røst.

Ved juletider i 1431 forliste den venetianske adelsmannen Pietro Quirini med et stort skip og mannskap i havgapet ved Røst. Takket være folket her ute kom han fra katastrofen med liv og helse i behold. I tre måneder ble han og de øvrige overlevende tatt godt hånd om og nøt Røst-folkets gjestfrihet. Ut på vårparten fulgte italienerne fiskerne sydoover på den årlige Bergensferden, og ble satt i land i Trondheim. Derfra før de så over land til Sverige med norsk fører. Ofte kom de sent fram til folk på sin ferd - det var langt mellom gårdene der de dro fram.

“ - Alt sto åpent, og på førerens bud gikk vi inn, tok for oss av maten og la oss til å sove der hvor det falt seg, uten å vekke husbonden - som neste dag fant det hele ganske i orden! Ja, da han hørte vår historie, nektet han endog å ta i mot betaling for det natlige oppholdet!”

Men om Quirini ikke kunne få fullrost denne gjest-friheten nok, forteller han samtidig om de primitive reiseforholdene som rådte her nord i 1430-årene:

“ - Snart tok vi inn i dårlige hus, og stundom i enda dårligere ... ”

Havly Hospits og Vandrehjem

*Fiskehjeller med og uten fisk
ved Havly Pensjonat*

**Middagen ble servert i to
vendinger, men det sto
ikke på å vente utendørs
i slikt vær !**

- Og så kom skodda sigende

*Vi takker for oss, og gjør oss her klar for returen
og - om mulig - en enda blankere Vestfjord!*

*PS! Vi dukket fram av tåka og nådde igjen sola
før vi var midtfjords!*

Nordlandsposten

**ØKER MES
I BODØ**

Nr. 183 135 årgang Uke 33 Bodø, tirsdag 12. august 1997 Løssalg kr 10,00

Meløy Historielag

arrangerer

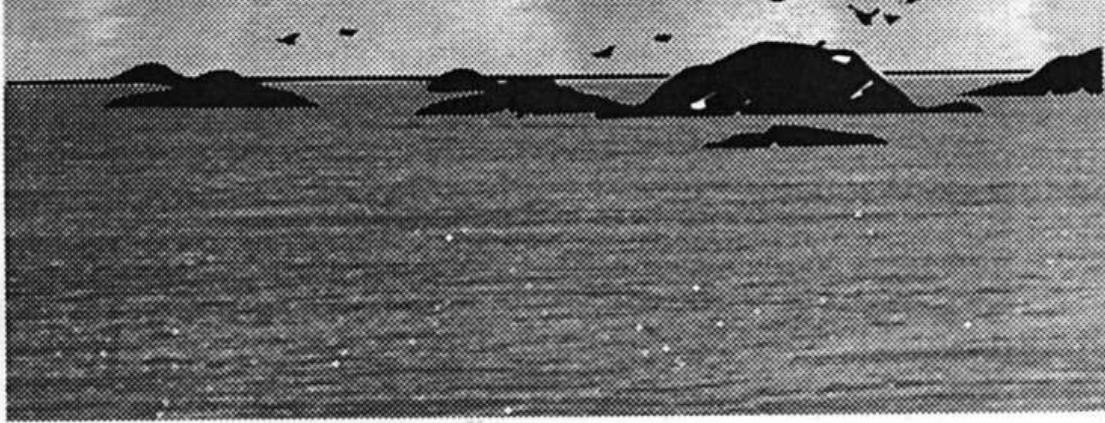
tur med hurtigbåt til øyene i Ytre Meløy

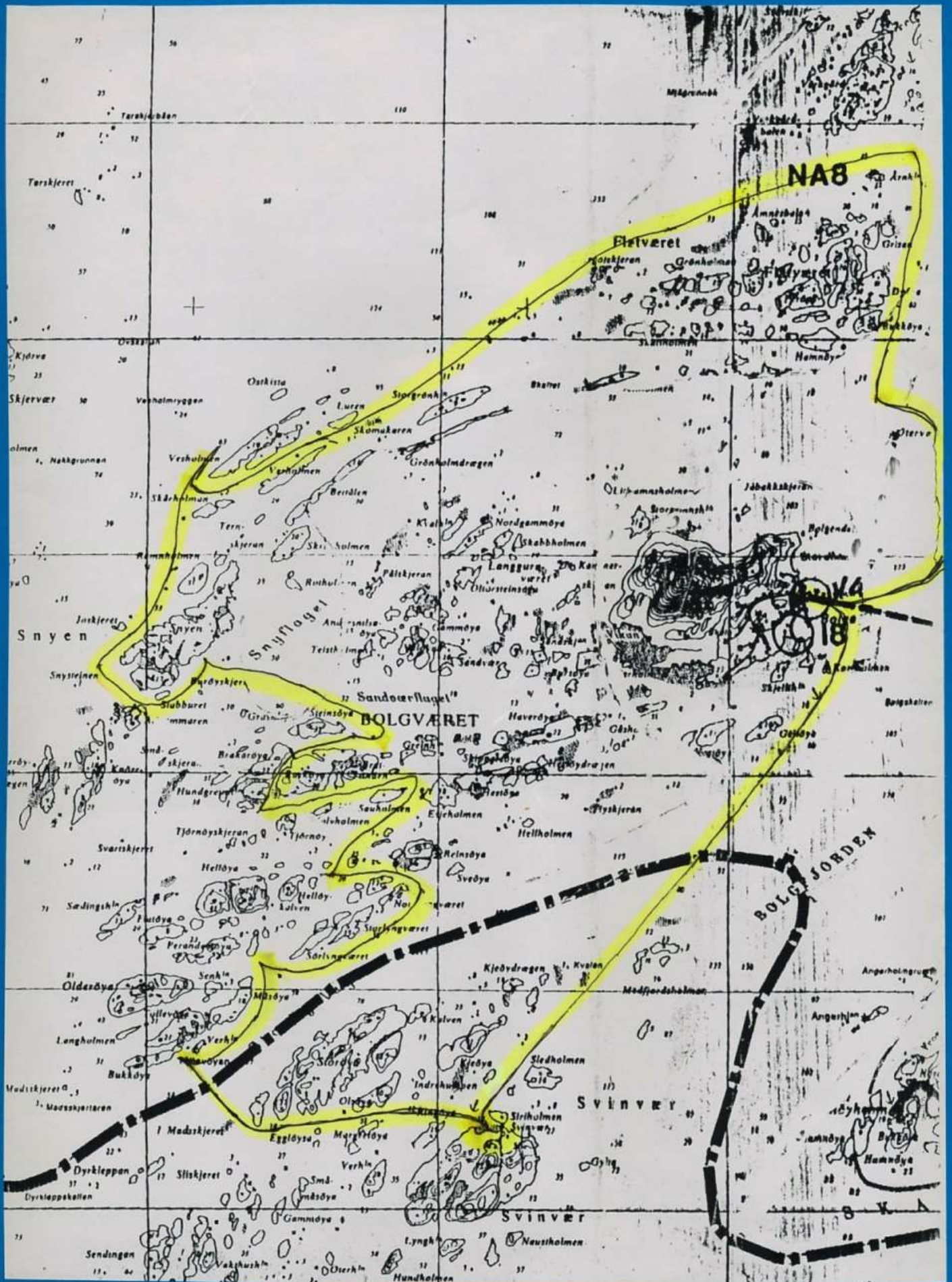
søndag 17. august. Ilandstigning i Svinvær.

Pris kr 250,- inkl. servering. Halv pris for barn.

Avgang Ørnes kl. 09.00. (Grønnøy - Meløy - Bolga).

Påmelding til Per Swensen,
telefon 75 75 10 45 innen fredag.

PÅ TUR MED MELØY HISTORIELAG

1997 - SVINVÆR og BOLGVÆRET

Søndag, den 17. august 1997

Turen gikk med vår nye lokale hurtigbåt i Meløy kommune, M/S "Meløytind", til øyene i ytre Meløy, samt Svinvær i Rødøy kommune.

Svinvær er en av de eldste handelsstedene på Helgelandskysten, og historikeren Alan Hutchinson var med som "los" gjennom historien etter at et 50-talls personer hadde befolket tunet i Svinvær.

Familien Danielsen, som fremdeles bor her mesteparten av året, åpnet sitt hjem for gjestene, og rømmegrøten som ble servert fra kjøkkenet, ble fortært fra og med i bestestua og langt ned i fjæresteinene!

Vår kaptein og sambygding Ole Petter Meløysund trakterte trekkspillet, og med Henning Ragnvaldsen som forsanger, runget allsangen der ute i Guds frie natur - ja, den ville helst ingen ende ta!

Men tida går ubønnhørlig, og historielaget hadde tenkt å "tråkle" seg fram gjennom Bolgværet.

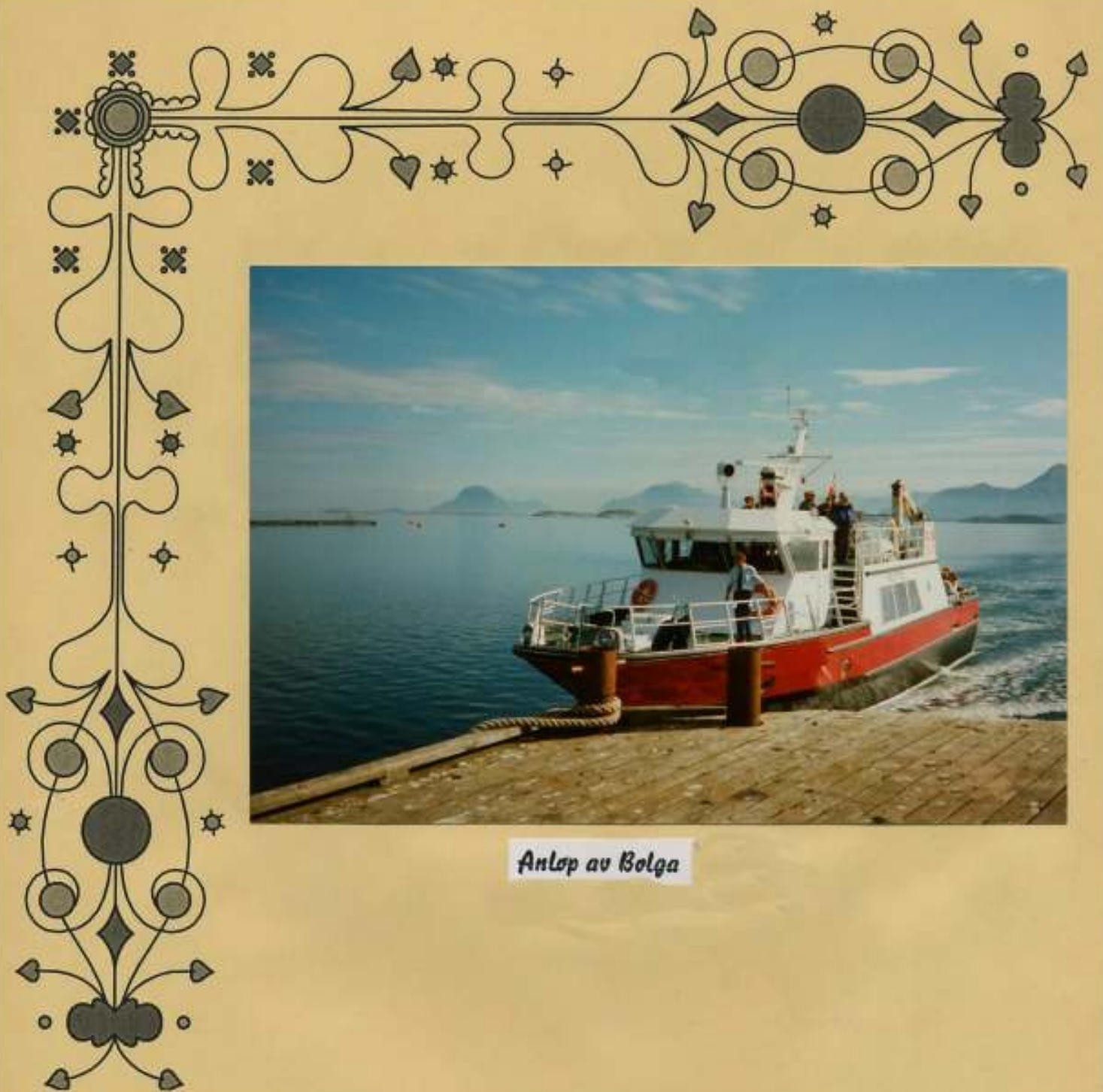
Historielagets leder Per Swensen var kjentmann, og pekte og fortalte for de mest interesserte tilhørerne på akterdekket om øyer, holmer og skjær.

*M/S "Meløytind" ved kaia på
Ørnes en tidlig søndagsmorgen.*

Kaptein Ole-Petter Meløysund

Anløp av Bolga

Som man ser, har vi vært med oss også på denne turen !!

Svinvær

Svinvær er et av de eldste handlesstedene på Helgelandskysten. Hvor langt tilbake bosetningen går, er det ingen som vet, men det antas for sikkert at det bodde folk her også i steinaldertida. Stadig vekk har en funnet tegn og gjenstander fra fordums tider, og her finnes også gravhauger på øya. Det påstås at det har spøkt i en av disse. For en god del år siden ble det gjort forsøk på å grave i den ene. Det hele gikk fint, man kom lenger og lenger ned i haugen. I kveldingen og tusmørket støtte graverne på ei stor steinhelle. De kunne tydelig høre at det var hulrom under når de banket på hella, men de måtte ha lys for å grave videre. Ei oljelampe ble hentet, men den sløkna straks de nærmet seg gravhaugen. Dette gjentok seg gang på gang, og graverne tok det som et varsel om at de skulle slutte med foretagendet sitt!

Det sies også at det skal være gjemt verdifulle skatter i Svinvær, men heller ikke disse er blitt funnet, rent bortsett fra litt perler og rav og andre smykkegjenstander som ikke direkte kan kalles skatter.

Allerede i 1518 kjenner man den første eieren av stedet, Oluf Jensen. Siden kom Juul-slekta, som var Trondhjemske handelsborgere og spilte en stor rolle i distriktet.

Tomas Juul innehadde og drev kremmerleiet fra år 1620. Siden gikk stedet i arv rett nedstigende, Jens Tomassen Juul - Tomas Jenssen Juul - Jochum Tomassen Juul - Tomas Jochumsen Juul.

Eaila V. Danielsen

Johan Danielsens sønner, Alfred og Daniel, delte eiendommen, og Daniel bygde eget hus på sin part. Alfred drev gårdsbruk som fødte 8-9 melkekyr. Dessuten bankfiske med lysterbåt og som hovedsmann på Lofotfisket. Han rodde også for Valvær og Myken.

Man skulle kanskje ikke tro at man ute på Svinvær skulle finne store og vel-drevne jorder og gårdsbruk, men det gjør man. Jordsmonnet har dessuten vist seg å være ekstra godt her ute. Gårdsdriften er riktignok nedlagt i dag, men jordene brukes sommers tid til utmarksbeite av gårdbruker på fastlandet. Revefarm var det også her en tid, den ble nedlagt da lønnsomheten avtok drastisk.

**VERTSKAPET I SVINVÆR:
f.v.: Rolf, Arne, Alvhild og Sigurd Danielsen**

To jekter hadde Hvid i sitt eie. Sønnen Michel Hvid overtok Svinvær i 1788, og fikk samme år kongelig bevilling som gjestgiver.

I gamle dager var det også brennevinshandel her ute, ja, mange ganger kunne det gå ganske livlig for seg! Svinvær har også vært et tingsted, et gammelt fotjern som ble funnet en gang stammer nok fra en rettergang. Dette finnes for øvrig på Tromsø Museum sammen med mye annet funnet på Svinvær gjennom tidene.

På grunn av en etter hvert noe utsatt beliggenhet, nye handelssteder i umiddelbar nærhet, samt uår med sine kreditter, gikk Svinvær sterkt tilbake som handelssted. Arnt Hvid, eier ca. 1840, pantsatte Svinvær i 1843 for 36.000 Daler. Han greide ikke sine forpliktelser, og stedet ble solgt på tvangsauksjon til Lorentz Ringkjøb. Men Svinvær hadde tapt sine forutsetninger for å bli opprettholdt som handelssted, og i 1850 var det slutt. Gården ble da solgt til Anders Bang fra Æsvik i Rødøy, som fortsatte jektedriften med hele 7 jekter. Fram til 1879 ser en nå også en Jens Falk og siden Lars Ribe som beboere i Svinvær. Da kjøpte Johan Danielsen eiendommen på tvangsauksjon, og stedet har siden vært i familien Danielsens eie. Johan Danielsen drev også bl.a. med jektefart til Bergen - med jekta "Familien", og en av sønnene hans, Alfred, fortsatte en stund med denne jektefarten.

Per Swensen og Alvilde Danielsen

**Alan Hutchinson beretter om Svinværs
historie for en lydør forsamling**

**"Den lille havfrue" i Svinvær,
her med en firbent venn.**

- Og alle følger nøye med

Per Swensen presenterer en av "kunstnerne" bak det fantastiske gjerdet i Svinvær, Rolf Danielsen.

"FJØSGÅRDEN"

Tomas Jønsen Juul kjøpte ca. 1680 i all hemmelighet gården Melø av Nils Simonson "Skredder", men Melø Gård var på denne tiden bygget av Ermegård Benkestok, som anla sak mot Juul og fikk salget kjent ugyldig. Ermegård fikk deretter kjøpe eiendommen selv, og kjøpesummen ble satt til 80 Rd.

Jochum Juul var gift med Anne Marie Pedersdtr., datter til Rødøypresten Peder Danielsen Strømer. Sønnen Tomas overtok driften i 1737, men han døde allerede to år etter.

Midt på 1700-tallet finner en lite og ingenting berettet om Svinvær, men i 1760 sees Hans Blix Hvid å være eier av stedet. Han drev foruten handelsvirksomhet også med jektefart til og fra Bergen. Saltfisk (klippfisk), tørrfisk, tran og rogn m.m. førtes sørover og mel, gryn, kaffe o.a. kom i retur.

Gutten i forgrunnen sitter for øvrig oppå en av de omtalte gravhaugene man finner flere av på Svinvær.

Alfred Danielsen, 86 år gammel og ennå frisk og rørig (1963). Her driver han med garnbrøting.

Det nye huset under oppførelse (ca. 1960).

Kristine, kona til Daniel, og Dagros var gode venner!

Den gamle hovedgården på Svinvær (brant ned i 1958).

Utsikt fra Svinvær mot Bolga

Svinvær hører til Rødøy kommune, men er vel det eneste stedet i kommunen som har postadresse rettet mot Meløy - 8170 Engavågen (o/Åmøyhamn). Til Svinvær hører det omkring 60 øyer og holmer. På de fleste har det ruget en mengde sjøfugl opp gjennom tidene. Området har vært benyttet som egg- og dunvær, med rikelig såkalte ehus. Dette var en god attåtnæring for grunneierne, men spesielt tobente inntrengere ble etter hvert et problem for næringen. Alfred Danielsen hadde i sin tid ca. 300 e-reir som han passet!

De nåværende eierne av hovedgården i Svinvær, Alfreds to sønner Sigurd og Rolf Danielsen, fortsatte gårdsdriften ved siden av et omfattende fiske, bl.a. Lofotfiske og størjefangst med not. Det imponerende steingjerdet rundt innmarka er for en god del deres livsverk.

Rømmegrøt - inne og ute !

*Allsang under ledelse av Kaptein Ole-Petter Meløysund
på trekkspill og forsanger Henning Ragnvaldsen.*

Jusen takk for oss !!!

Vi forlater Svinnør med kurs for Bolgværet.

Mellom holmer og skjær BOLGVÆRET

***Knut Dahl er "følgebåt"
rundt om i øyriket.***

Tollevsøy

Brattøy

Snyen

Vessholmen

Per Swensen orienterer

På gjensyn Bolga

- på gjensyn Grønøy

**Nok en vellykket historielagstur
er gått over i historien !!!**

Storinnrykk på Svinvær

Så folksomt som det var på Svinvær søndag er det nok mange tiår siden det har vært. Anledningen var Meløy historielags tur til øya.

Det var mange deltakere med på turen.

Rigmor Nygård

Ca 50 personer var påmeldt til turen ut i Meløys/Rødøys skjærgård med hurtigbåten Meløy-tind. Historielagets turer har blitt så populære at å fylle båten er ikke noe problem. Turen ble vellykket på alle måter. Sol fra klar, blå himmel, blikkstilte hav og rundt 20 varmegrader kunne historielaget by på denne dagen. Naturen viste seg fra sin aller beste side og trivselsfaktoren var høy!

Målet for dagen var Svinvær. Der orienterte Alan Hutchkinson (forfatter av felleshistorieboka for Rødøy, Meløy og Træna) og leder for historielaget, Per Svedsen, om historien til det gamle handelsstedet. Etterpå ble det mulig å ta øya i nærmere øyesyn. Følget beveget seg langs gamle steingjerder, mens Svendsen fortalte fra den gang den nå ubebodde øya, var et travelt handelssted.

Gammel norsk kost sto på menyen denne dagen; rømmegrøt og vafler. Kaptein på Meløy-tind hadde tatt med seg trekkspillet sitt utover og underholdt med

Kjente og kjære svisker.

En av de eldste på turen var Bjarne Neverdal med sine 82 år. Det var ikke første gang han var på øya, men sist var for ca 45 år siden. Da så det i følge han litt annerledes ut. -Jeg kan ikke akkurat si at jeg kjenner meg så godt igjen, konstaterte han etter besøket. Neverdal var med og stifte Meløy Historielag.

Turen var ikke over da følget beveget seg ned mot båten igjen.

Kursen gikk da utover til de mange holmer og skjær i havet; Vestholmen, Langholman og Snyen. Kunnskapsrike Svendsen tok også her ordet og fortalte om harde kår på de forblåste holmene i havgapet, den gang da det var folksomt der ute.

Dette var årets siste tur arrangert av historielaget. Men til neste år blir det nok nye sjanser til å oppleve lokalhistorie i praksis i regi av Meløy historielag.

Nydelig vær gjorde turen til en opplevelse.

MELØYAVISA 28. august 1997

Det bor folk på Svinvær

Meløyavisa hadde for en tid siden en artikkel om historielagets tur til Svinvær. Der kom det frem at øya var ubebodd. Det stemmer imidlertid ikke. Gunn Lene Kristiansen kan opplyse at dette ikke stemmer for hennes foreldre Alfhild og Sigurd Danielsen bor på Svinvær. Bare i de hardeste vintermånedene oppholder de seg annet sted.

Kultur- vernpris

MELØY: Ekteparet Hanna og Svein Brattøy fra Neverdal har fått Meløy historielags kulturvernpris for sitt arbeid knyttet til bevaringen av Jektvik gård på Grønøy. Det er tredje året på rad historielaget deler ut kulturvernpris til private ildsjeler i Meløy.

Kulturvernprisen til Neverdalinger

- Ekteparet Brattøy foran huset som de bruker all sin fritid på, og som de nå har fått Kulturvernprisen 1997 for.

For tredje året på rad er kulturvernprisen utdelt fra Meløy Historielag. Dette året gikk prisen til Hanna og Svein Brattøy for deres arbeid med Jektvik gård på Grønøy. En gård full av tradisjoner og historie, og en gård med stor kulturverdi. Historielagets representanter Per Swensen, Anfinn Myrvang og Alf Angell mente prisen til ekteparet var vel fortjent for den innsatsen de har lagt ned.

Tanja Midthun

I det Svein og Hanna Brattøy oppfatter hva formann i Historielaget, Per Swensen forteller om deres tildeling av prisen, blir de helt stumme begge to. Forbauselse og glede er to av hovedreaksjonene.

- Dette var virkelig en overraskelse, mener de begge to. Vi har aldri tenkt tanken på noen kulturvernpris, vi bare rett og slett liker å holde på med huset.

Svein Brattøy forteller om en interesse som han selv karakteriserer som en "forelskelse" i huset.

- Vi har falt fullstendig for huset og plassen, og bruker hver ledige stund her ute, sier han.

En som også gleder seg over prisen, er Hannas mor Gerda Grønås, som er sammen med Hanna og Svein denne helgen. Hun blir like overrasket som ekteparet, men uttrykker glede over at de blir påskjønnnet for arbeidet.

- Det har alltid vært et ønske at huset skulle forbli i familien, og når Hanna og Svein tok over var huset i de beste hender, mener Gerda Grønås.

Tanten til Hannas mor var gift med Anders Meyer. Hun het Solveig, og de eide huset som i gammel tid også var gjestgiveri. Datteren deres, som kalles Vestla, solgte til slutt huset til Svein og Hanna Brattøy.

- Hun bodde for langt unna til å få noe utbytte av huset, forteller Svein Brattøy. Derfor ville hun selge huset, og både hun og moren var veldig opptatt av at huset skulle bevares på best mulig måte. Av den grunn gikk det noen år før hun solgte, fordi hun så an folk, litt.

PENSJONIST

En omvisning i huset er en opplevelse i seg selv, for den som er glad i gammel stil og gamle ting. Arbeidet med restaureringen tar hele fritiden og mye av pengene til ekteparet Brattøy. Men de kunne ikke tenke seg å bytte med noe. Faktisk kunne begge tenke seg en tilværelse som pensjonister her ute på Grønøy.

- Huset må nok ordnes litt mer før man kan bo om vinteren her, da tenker jeg spesielt på golvene og isolasjonen, sier Svein Brattøy. Men det er absolutt en drøm å få bo her. Det å ha to hus å bruke pengene på begrenser seg selv til slutt. Og skal vi velge blir det nok her ute vi bosetter oss.

Begge to er stadig borte og ser på diplomert mens de stiller til kaffe. Og mens kaken som Historielaget har med blir nydt til utmerket kaffe i en koselig gammel stue, fortelles historier om gården og Grønøy. Fredning er et av temaene, og både ekteparet og Historielagets medlemmer uttrykker interesse for å frede gården i Jektvika.

FREDNING

- Dessverre tror jeg det er mange misforståelser ute og går angående fredningen av bygninger, sier Svein Brattøy, og får støtte av formann Per Swensen som antar at huset kunne bli gjort beboelig med rimelig moderne bekvemmeligheter, selv etter en fredning.

- Det hjelper lite med fredning hvis eierne ikke er interessert, mener Swensen. - I dette tilfellet er det jo gledelig at eierne er interesserte, fordi det betyr muligheter for å bevare historien omkring huset, like mye som muligheten til å bevare selve huset. Husets historie er mangfoldig og

interessant. Hanna og Svein Brattøy er i så måte med på å videreføre den tradisjonen. Deres gjestfrihet og glede over å få besøk av folk som er interessert, varmer enhver gjest som kommer innom. Gjesteboken for huset er da også full av bilder og glade historier fra slekt og venner som stadig vender tilbake til huset.

- Vi stortrives her ute, og de som er her sammen med oss får ta del i den gleden, mener de begge. Det er jo så artig når folk trives sammen med oss her.

ARKITEKTHJELP

Hanna lurer veldig på hvor i stuen hun skal henge opp diplomert fra Historielaget, men regner med at hun finner det ut, når "jegg er kommet ned igjen" etter overraskelsen fra Historielaget. Ekteparet er utrolig glade for prisen, og mente den var en virkelig oppmuntring for dem i det videre arbeidet med huset.

- Det er bestandig artig å få tilbakemelding på det man gjør, spesielt når man liker arbeidet så godt sjøl, smiler de begge.

Og arbeidet med huset fortsetter. Hanna og Svein har søkt hjelp hos en arkitekt som kan en del om Nordlandshus, sann at det ikke skal gjøres noe feil.

- Hvis vi brukte masse penger på arbeidet her, og så viste det seg i ettertid at vi gjorde feil, ja, da ville det vært forferdelig, mener Hanna. Så derfor er vi veldig interesserte i hjelp fra folk som vet noe om dette.

Neste store prosjekt er å fjerne et utbygg fra femtitallet, og erstatte det med noe som passer til huset.

MILJØAVISA

Lokal-Avis i vekst

Løssalg kr. 10,-

Årgang 12 • Nr. 32 • 4. september 1997

A-BLAD

Lokalavis for Meløy kommune

MELOØYAVISA

Lokalavis for distriktet

Årgang 12 ● Nr. 42 ● 13. november 1997

Løssalg kr. 10,-

Nå er Årboka -97 og Kalenderen -98 kommet!

Meløy Historielag

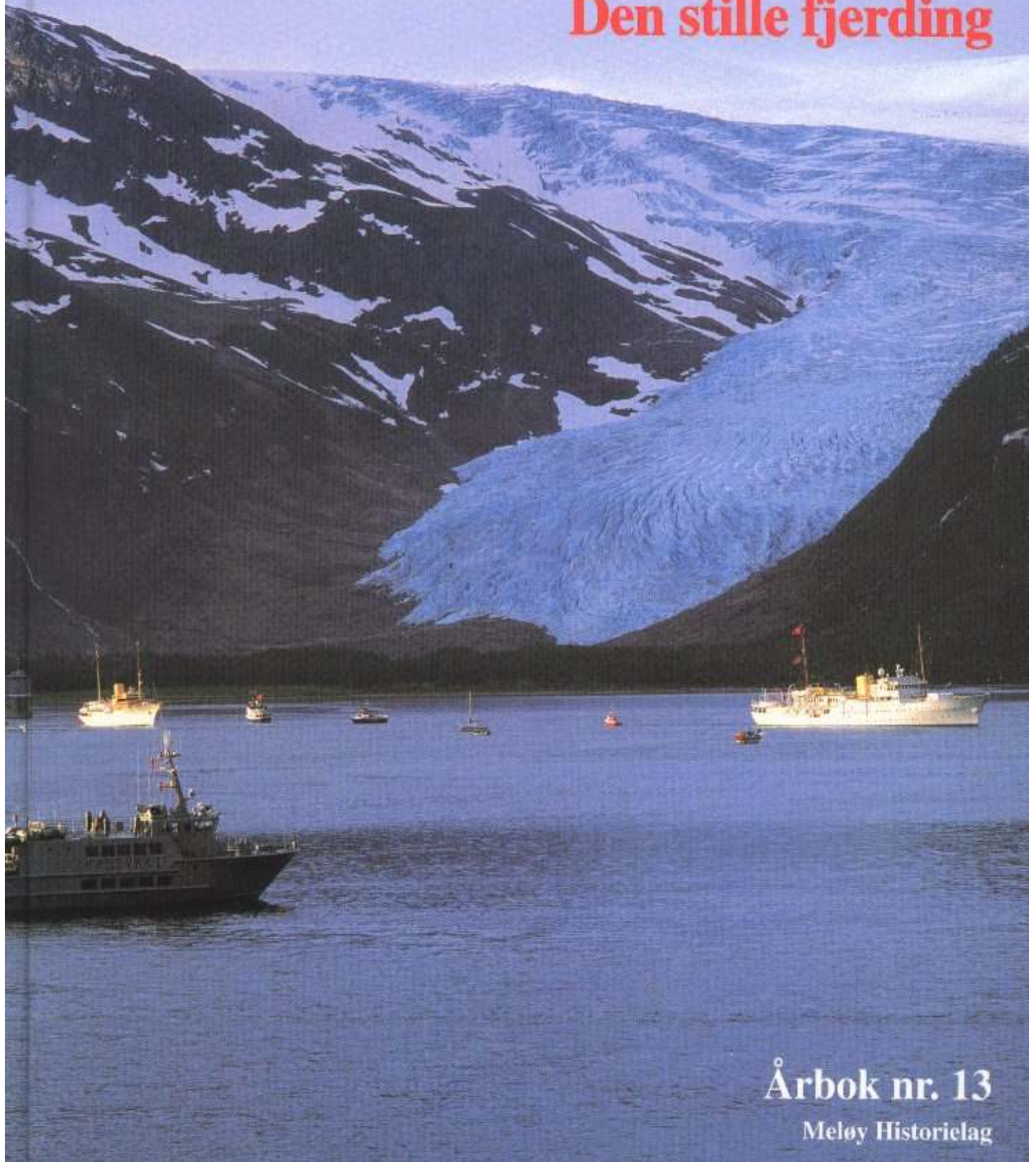
Presentasjon på Ørnes Hotell
onsdag 19. nov kl. 15.00.

Alle velkommen!

Meløy Historielag

Meløy

Den stille fjerding

Årbok nr. 13

Meløy Historielag

Forord

*Også i år så ble det en bok,
stoffer er hentet fra krik og fra krok.
Fortellergleden er heldigvis bra.
Stor takk skal derfor forfatterne ha.*

*Her kan du lese om kjøring med bil,
og annet som lokker så lurt fram ditt smil,
og opplevelser, til lands og til vanns
og om jubileer, med – og uten dans.*

*Kommunikasjoner er også tatt med,
så vel som industri og kommuneledelse,
og ikke å forglemme arbeide på veier
og mange interessante greier.*

*Mye av stoffet er godt illustrert,
og på alle slags mennesker er boka basert.
Vi ønsker alle lesere kos' med boka vår
og tror sikkert vi kan love ny bok til neste år.*

Styret

Egil Torin Nasham

Nr. 1

Nordlands FRAMTID

Nr. 274 • 88. årgang • Bodø, onsdag 26. november 1997 • Kr 10,00 (Utenfor Nord-Norge kr 12,00)

Per Hogne Jensen, Kyrre M. Hanssen, Per Swensen, Unni Torsvik, og Arnfinn Myrvang: Alle har de en finger med i spillet for årbok for Meløy og/eller Meløykalenderen.
Foto: VIBEKE ODDVIK

Årbok fra Meløy til jul

I god tid før jul legges årest kalender og årbok fra Meløy historielag ut for salg, henholdsvis den 14. og 13. i rekken.

VIBEKE ODDVIK

Ioda, de tror og håper de treffer riktig i år, med tanke på tidspunktet. Ennå er det en måned igjen til jul, og som julegaver har årbo-

ka og kalenderen fra Meløy Historielag alltid vært populære.

Tradisjon

Boka så vel som kalenderen, følger tradisjonen, og beretter, i ord og bilder, om forgangne tider, om hverdag og fest. Hvordan var oppveksten i Grønnåsen, hva skjedd på Haugvik Smelteverk, og han bussjåfør Kristoffer Nilsen, hva slags kar er egentlig han? Og hva med kirka i Glomfjord?

Årboka «Meløy - Den stille fjerding», forteller om smått og stort, om

menneskene bak historiene, om liv og røre, alt fra campingvognas gleder og sorger til kommunens samferdselshistorie og så videre og så videre. Årboka har for øvrig over tyve ulike forfattere, der de yngste ennå er skoleelever.

Meløykalenderen skiller seg ikke vesentlig ut fra tidligere års utgivelser. Kanskje med unntak av at det i år er flere personbilder. Bildene, som er utlånt av privatpersoner i Meløy, er naturlig nok alle trykket i sort-hvitt.

ÅRBOK OG KALENDER FOR MELØY

13. årbok. Meløy historielags kalender og 13. årbok er nå klar for salg. Anfinn Myrvang, Unni Torsvik, Per Swensen, Per Hogne Jensen og Kyrre M. Hanssen har vært med i redaksjonskomiteene.

MELØY: Meløy Historielag er klar med sin 13. årbok samt en kalender preget av mange bilder med mye folk på.

JOHAN VOTVIK

Tradisjonell redigering og innhold kan være en karakteristikk av årets årbok og kalender fra Meløy Historielag. Lederen av laget, Per Swensen, sa det slik under presentasjonen på Ørnes hotel onsdag ettermiddag:

– Årboken er preget av mange

små artikler innsendt fra hele kommunen.

Boken inneholder totalt 26 innslag med både historisk og mer reflekterende stoff. Årets bildekavalkade er blitt noe barbert, noe Swensen mente skyldes praktiske problemer med å få fatt i de bildene de hadde sett seg ut fra avisene.

Slike problemer hadde ikke kalender-ansvarlig Per Hogne Jensen vært nødt til å stri med. Tvert imot hadde historielaget lyktes i å be privatpersoner sende inn gam-

le bilder. Dermed ble kalenderen preget av mange bilder med folk på.

– Men vi er særlig glade over å ha fått med et bilde av galcassen «Urda», som ble bygd i 1882. Båten er den samme som den kjente fiskebåten «Åmnes», men hadde den gang seilføring.

Historielaget holder også i år en lav prisprofil på boka og kalenderen som ifølge Swensen har vist seg å være en populær julegave. Ikke minst til personer bosatt utenfor Meløy.

Lokal-
Avis i
vekst

6150 Ørnes

MELØY AVISA

Lokalavis for distriktet
Årgang 12 • Nr. 45 • 4. desember 1997
Løssalg kr. 10,-

A-BLAD

Meløy Historielag

P.g.a. feil i årbok nr. 13 er det utgitt særtrykk. Dette kan fåes hos Meløy Bok og Papir, øvrige salgssteder og henven-delse Per Swensen, Bolga.

Tillegg til Årbok for Meløy nr. 13

*Samferdsel i
Meløy fjerding
1853- til vår tid*

Av Alf Angel

Erstatter sidene 60–68 i årboka.